

Duurzaam in Praktijk

Succesvol aan de slag met Duurzaam Innoveren

Ongeveer 120 belangstellenden bezochten op 5 november 2009 het congres **Duurzaam in Praktijk**, dat plaatsvond in het MIDI Theater te Tilburg.

Er waren vier sprekers van vier samenwerkende groenbedrijven. Samen hebben de bedrijven een aantal sessies doorlopen om duurzame innovatie in hun bedrijven op gang te brengen. Daarnaast was er een bijdrage door de Kamer van Koophandel Brabant. Het congres werd georganiseerd door PresEarth (www.presearch.com), met steun van de gemeente Tilburg. Hierbij treft u beknopte samenvattingen van de vijf lezingen.

Bert van Helvoirt (Van Helvoirt Groenprojecten)

Duurzaam innoveren

Hoe kom je van droom naar werkelijkheid? Dat is de centrale vraag in de bijdrage van Bert van Helvoirt. Om te beginnen legt hij uit hoe hij André Hoek, Peter van de Haar en Thod Binder leerde kennen. Hoe ze ontdekten dat ze een gemeenschappelijke interesse hadden: het ontwikkelen van hun bedrijven in een nieuwe richting. Een documentaire over Cradle to Cradle vormde een eye-opener. Ook het thema gezondheid en natuur sprak de vier ondernemers bijzonder aan.

"Maar hoe kwamen wij tot innovatie? Niet door een agenda op te stellen, maar door de ideeën gewoon de ruimte te geven", aldus Van Helvoirt. "Dit zijn zeer complexe thema's. Eenvoudige oplossingen zijn er niet. Net als we denken dat we met biobrandstof een grote sprong hebben gemaakt, blijkt het gebruik daarvan ergens anders tot enorme voedseltekorten te leiden. Je kunt geen enkel goed idee los zien van het grotere verband."

Maar dan zul je die goede ideeën toch eerst moeten ontwikkelen. Daarvoor presenteerde Van Helvoirt een schema van Jankees Oom, dat de vier betrokken groenbedrijven hadden gebruikt bij hun innovatieslag.

"Vanuit een innovatiecultuur, waarin alle beperkende kaders zijn verdwenen, kom je tot échte creativiteit. Een vertaalcultuur kan de weg leiden van vaagheid en abstractie naar concrete concepten. Bij een marktcultuur ga je waarde toevoegen: wat kan dit voor ons bedrijf betekenen, en op welke manier? Pas in een maakcultuur ga je echt productie draaien. Wie teveel in de maakcultuur of marktcultuur blijft hangen, komt nooit tot echte innovatie", betoogde Van Helvoirt.

"Uiteindelijk is structureel innoveren een continuproces, waarbij telkens weer wordt ingespeeld op de complexiteit van de samenleving."

André Hoek (Hoek Hoveniers)

Hoe krijg je mensen in beweging?

Wanneer een onderneming, instelling of instantie de stap naar duurzaam ondernemen wil maken, moet dat breed gedragen worden. Je wilt je medewerkers in beweging brengen. Maar hoe doe je dat?

"Wij zijn begonnen met creatieve sessies met circa twintig medewerkers uit management en middenkader", vertelt André Hoek. "Helemaal los van de dagelijkse praktijk hebben we ze meegenomen naar een innovatiecultuur, waarbij de vreemdste ideeën ontstonden." Nadat die ideeën waren onderverdeeld naar haalbaarheid, werd een samenvatting gepresenteerd in de vorm van een boekje: 'Duurzaam Innoveren'. Hoek: "Een geweldig middel om te communiceren waar we mee bezig zijn. Naar de eigen medewerkers, maar ook binnen de keten. Want medewerkers motiveren is mooi, maar vergeet niet dat ook leveranciers en klanten hierbij betrokken moeten worden. Je zit als onderneming niet op een eiland."

Een volgende stap was het uitwerken van de ideeën in zes werkgroepen. Dat is de stap die Van Helvoirt in zijn bijdrage omschreef als 'marktcultuur'. "Die mensen krijgen een aanstekelijk enthousiasme, ze gaan intern rondvertellen hoe verschrikkelijk leuk en inspirerend dit is. Het resultaat was een breed draagvlak in de organisatie, naast een aantal goede voorbeelden van de nieuwe manier van denken, die direct in de praktijk konden worden gebracht. Ook deze fase werd weer afgesloten met een boekje: 'Duurzaam in Praktijk'.

Daarna komt het implementeren van de duurzame innovaties op de werkvloer. "De meest lastige stap", vindt

Hoek. "Want hiervoor moeten we de opdrachtgever meekrijgen. Wij kunnen de geweldigste voorstellen doen, als de opdrachtgever puur kijkt naar de prijs, is alles voor niets. Daarom is samenwerking zo ontzettend belangrijk. We moeten samen die keten als geheel een stapje omhoog brengen." Hoek zegt hier al positieve ervaringen mee te hebben. Hij noemt een leverancier van zijn bedrijf, aan wie werd gevraagd om duurzame materialen te leveren. De leverancier bleek dat niet in het assortiment te hebben. "Je bent de eerste die er naar vraagt." Maar een half jaar later was die duurzame variant wél beschikbaar. "We hebben de tijd mee. Van alle kanten zijn mensen en bedrijven met dit thema bezig. Als opdrachtgevers telkens blijven hameren op een duurzaam alternatief, verandert de markt."

Bob van Dijk (Kamer van Koophandel Brabant)

Hoe ver zijn de gemeenten?

Bob van Dijk presenteert een rapport waarin is onderzocht hoe ver gemeenten nu eigenlijk zijn met duurzaam inkopen. Vanaf 1 januari 2010 stelt de overheid zich ten doel zo veel mogelijk duurzaam in te kopen. Toch blijkt maar 14 procent van het MKB hier kansen te zien. Van Dijk wijst op de site www.mvo.nl/mvo, waar bedrijven kunnen toetsen hoe duurzaam hun onderneming eigenlijk is. De cijfers die uit het onderzoek naar voren komen wijzen op een discrepantie tussen overheid en bedrijfsleven. 60 procent van de gemeenten maakt beleid op het gebied van duurzaamheid, zonder het MKB daarbij te betrekken. 'Kenningsbrek bij het MKB' wordt daarbij als voornaamste reden opgegeven.

Van Dijk concludeert:

- Het MKB moet het zelf doen, zelf werken aan duurzaam ondernemen. Het MKB heeft kansen, maar moet die ook pakken. Wacht niet op de overheid.
- Gemeenten zijn druk bezig met het formuleren van beleid, maar ze zijn nog lang niet klaar. Samenwerking met het MKB is aan te bevelen.

Het onderzoek is te downloaden:

www.kvk.nl/duurzaaminkopenbrabant

Peter van de Haar (Van de Haar Groep)

Duurzaam inkopen, hoe vul ik dat praktisch in?

SenterNovem heeft normen geformuleerd die gemeenten moeten hanteren bij het duurzaam inkopen. "Die normen halen wij al", stelt Peter van de Haar. "Hoe komen we verder? Hoe tillen we onze complete keten een stukje omhoog?"

Van de Haar presenteert een driehoek, met de 3 P's van *people*, *planet* en *profit* op de hoeken. Door de drie assen als maatlijnen te hanteren is in de driehoek te zien hoe duurzaam een product is. Scoort het goed op alle P's? Dan is de oppervlakte binnen de driehoek maximaal. Scoort een product goed op twee factoren, dan zal er een duidelijke puntvorm ontstaan in de driehoek.

De samenwerkende groenbedrijven hebben met dit instrument een aantal producten in beeld gebracht. Uit de gepresenteerde case van een kettingzaag blijkt dat veel gegevens nog niet bekend zijn. De kosten zijn meestal wel duidelijk. Van de Haar: "Bij *people* hebben we het bijvoorbeeld over gewicht, gebruiksgemak en de trillingen een apparaat veroorzaakt. Maar hoe recyclebaar is een machine? Op de vraag naar het brandstofverbruik reageerde een fabrikant met: 'dat hangt af van het gebruik.'"

Daarmee levert de driehoek geen harde criteria op, stelt Van de Haar, maar wel veel discussie. "En juist die gesprekken met je leveranciers zijn fundamenteel om de keten omhoog te tillen."

Van de Haar breekt een lans voor de stelling dat overheden en bedrijven in hun inkoop 10 procent experimenteerruimte moeten inbouwen. "Natuurlijk, je wilt niet teveel veranderen. Maar als iedereen enkel naar de prijs blijft kijken komen we niet vooruit. Laten we daarom samen starten. Bij 10 procent van de projecten meer aandacht voor *people* en *planet*. Goed evalueren. En als het succesvol is, wordt dat gaandeweg de normale praktijk. Zo bereiken we resultaat door duurzaam in te kopen."

Hoe leidt duurzaam innoveren tot nieuwe producten en diensten?

"Hoe leidt duurzaam innoveren tot nieuwe producten en diensten? Gewoon door het zelf te doen", stelt Thod Binder aan het begin van zijn betoog. "Kijk bijvoorbeeld hoe wij het hebben aangepakt. Je begint met heel veel ideeën en laat die gestructureerd convergeren tot producten en diensten. Voor ons leverde het zelfs producten op die buiten onze eigen groenbranche vallen."

Binder doelt daarbij op de 'Garden Office', een hoogwaardig kantoortje voor thuiswerkers, met isolatie en groendak, maar ook met alle comfort en ICT-aansluitingen. Een ander voorbeeld van innovatie zijn de symbiosetuinen, zoals die in Rotterdam werden gerealiseerd. Daar wordt een tijdelijk braakliggend terrein ingevuld door buurtbewoners actief te betrekken bij de groenvoorziening. Leuk om naar te kijken, goed voor de sociale cohesie in deze Vogelaarwijk, en bovendien een onderwijsproject.

Binder noemt meer voorbeelden. Net als bij de vorige sprekers volgt na zijn lezing een levendige discussie. Interessant is de opmerking van een ondernemer, die opmerkt dat SenterNovem in zijn inkoopnormen de criteria voor *profit* en *planet* wel goed heeft ingevuld, maar *people* bijna geheel heeft laten liggen. "Hoe zit het met producten die door kinderarbeid zijn gemaakt? Daar liggen kansen om je als duurzaam ondernemer weer te onderscheiden."

Uit zo'n opmerking blijkt de complexiteit van de materie weer. Zoals Van Helvoirt in de eerste lezing al aangaf: duurzaam innoveren is geen kwestie van een recept volgen en klaar. Dat is ook de strekking van het slotwoord door dagvoorzitter Simone van Trier. "De weg naar een meer duurzame maatschappij is een proces met vele stappen. Dit congres was zeker een goede stap in de goede richting!"